

RADIOGRAFIA ATACURILOR ASUPRA ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚII CIVILE ȘI APĂRĂTORILOR DREPTURILOR OMULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA

1 IANUARIE – 31 DECEMBRIE 2022

Finanțat de
Uniunea Europeană

CRJM
Drepturi și justiție pentru toți

RADIOGRAFIA ATACURILOR ASUPRA ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚII CIVILE ȘI APĂRĂTORILOR DREPTURILOR OMULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA

1 IANUARIE – 31 DECEMBRIE 2022

INTRODUCERE

Radiografia atacurilor asupra organizațiilor societății civile și apărătorilor drepturilor omului din Republica Moldova reprezintă un efort comun de documentare a informațiilor și evenimentelor prin care se deteriorează mediul de activitate al OSC-urilor din Moldova. Radiografia este la a 4-a ediție și cuprinde perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2022. Analize similare au fost prezentate pentru perioada 2016-2017¹, 2018² și 2019³.

În sensul prezentului document, atacurile reprezintă în special declarațiile și acțiunile politicienilor, publicarea articolelor în mass-media sau intervențiile publice care „prezintă sectorul non-profit drept organizații ce promovează interesele țărilor străine, care slujesc intereselor partidelor politice sau irosesc milioane pentru reforme inutile”. Uneori aceste atacuri iau forma unor inițiative legislative menite să deterioreze mediul de activitate al OSC-urilor, intimidări prin intermediul sancțiunilor contravenționale sau acțiuni violente din partea participanților la proteste.

Activitatea de monitorizare și documentare a atacurilor a fost necesară în contextul în care un număr din ce în ce mai mare de OSC-uri independente devin ținta numeroaselor acțiuni de discreditare și denigrare, în special după ce acestea au susținut procesele de reformă promovate de actuala guvernare sau au ocupat funcții publice. Scopul documentului este de a atrage atenția asupra atacurilor orchestrate împotriva OSC-urilor și de a determina autoritățile publice, companiile și persoanele care le susțin să înceteze atacurile și să permită OSC-urilor să activeze liber. De asemenea, acest document are scopul de a permite OSC-urilor să formuleze o reacție la atacurile împotriva lor.

În radiografia pentru anul 2022 am inclus atât atacurile la adresa societății civile, cât și reacțiile OSC-urilor naționale la aceste atacuri. Informația inclusă în document a fost obținută din sursele mass-media disponibile online și rețelele de socializare. Monitorizarea și documentarea atacurilor au avut loc pe parcursul anului 2022. Monitorizarea ar putea să nu fie exhaustivă.

¹ Radiografia atacurilor asupra organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova, septembrie 2016 - decembrie 2017, disponibilă la: https://crjm.org/wp-content/uploads/2018/02/2018-02-21_radiografia-atac-ONGs_fin.pdf

² Radiografia atacurilor asupra organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova, ianuarie - decembrie 2018, disponibilă la: http://crjm.org/wp-content/uploads/2019/03/2019-03-19-timeline-atac-OSC_2018_final.pdf

³ Radiografia atacurilor asupra organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova, ianuarie - decembrie 2019, disponibilă la: <https://old.crjm.org/wp-content/uploads/2020/07/2020-05-13-Timeline-attacks-CSOs-RQ.pdf>

vă. Atacurile sunt incluse în ordine cronologică, începând cu luna ianuarie 2022. Unele atacuri au fost indicate într-un bloc unic, în funcție de obiectul (de exemplu: atacurile în contextul protestelor organizate de Partidul „Șor”) sau subiectul atacului (articole denigratoare la adresa unui anumit OSC). În document sunt făcute referințe la pagina web unde au fost publicate materialele relevante. Unele link-uri nu mai sunt active, însă autorii radiografiei au probe ale publicării materialelor în cauză.

Fenomenul atacurilor asupra societății civile nu este o problemă izolată pentru Republica Moldova. El reprezintă deja o tendință în țările din regiunea de sud-est a Europei cu un nivel de democrație fragil. Metodele și instrumentele prin care se face acest lucru devin din ce în ce mai sofisticate și răspândite⁴. Una din numeroasele consecințe negative ale acestor acțiuni este constrângerea OSC-urilor și a activiștilor civici să se autocenzureze sau să fie mai puțin activi⁵. În baza experienței altor state din regiune, putem afirma că stigmatizarea OSC-urilor poate fi un precursor al unor acțiuni de persecutare din partea statului⁶. Inițiativa de a documenta și monitoriza atacurile [este inspirată din Ungaria](#), țară al cărei mediu asociativ se confruntă cu provocări similare de câțiva ani. Documentul de față este elaborat și prezentat de organizațiile semnatare indicate la sfârșitul radiografiei, care au colaborat la colectarea datelor.

În cazul în care dețineți o informație care poate fi catalogată drept un atac la adresa OSC-urilor, aceasta poate fi transmisă la adresa oxana.brighidin@crjm.org pentru a fi inclusă în următorul raport de monitorizare.

⁴ Balfour R., Bouchet N., Document de politici "Supporting Civil Society in Eastern Europe and the Western Balkans: Old and New Challenges", 2018, GMF Europe Program, disponibil la: <http://www.gmfus.org/publications/supporting-civil-society-eastern-europe-and-western-balkans-old-and-new-challenges>.

⁵ Amnesty International, "Laws designed to silence: the global crackdown on civil society organizations" (2019) ACT 30/9647/2019, p. 2, disponibil la: <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT3096472019ENGLISH.PDF>.

⁶ Buyse A., "Squeezing civic space: restrictions on civil society organizations and the linkages with human rights", 2018, The International Journal of Human Rights, 22:8, p. 966-988, disponibil la: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13642987.2018.1492916>.

REZUMATUL PRINCIPALELOR CONSTATĂRI ALE ATACURILOR ÎN 2022

Atacurile la OSC-uri în 2022 au fost mai puține decât în anii precedenți. Aceasta se poate datora inclusiv schimbărilor politice majore urmare a alegerilor parlamentare din 11 iulie 2021, unde în premieră un partid pro-european de centru-dreapta, Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), a obținut majoritatea în Parlament cu un număr de 63 de mandate. De asemenea, anul 2022 a fost puternic marcat de invazia Federației Ruse în Ucraina la 24 februarie 2022 și de impactul economic și social al războiului, precum și de obținerea la 23 iunie 2022 de către Republica Moldova a statutului de țară candidată pentru aderare la UE⁷. În rezultat, multe OSC-uri și-au extins obiectivele și activitățile pentru a se adapta crizei refugiaților din Ucraina și noilor cerințe impuse de UE pentru a avansa în demersul de aderare.

Atacurile înregistrate în această perioadă au fost puternic conectate cu reforma justiției lansată de actuala guvernare, împotriva OSC-urilor care au promovat sau se implică activ în această reformă. Acestea s-au mai concentrat îndeosebi în jurul unor evenimente, cum ar fi protestele din centrul capitalei organizate de Partidul „Șor” împotriva guvernării, Festivalul comunității LGBT+ din Moldova „Moldova Pride”, atacurile la adresa jurnaliștilor de investigație care au făcut investigații referitoare la foști demnitari și politicieni implicați în pretinse cazuri de corupție sau persecutarea jurnaliștilor incomozi prin utilizarea calomniei contravenționale, amendamente propuse de autorități la Legea privind accesul la informație și Legea cu privire la prevenirea și combaterea terorismului în partea ce ține de definiția beneficiarului efectiv pentru organizațiile fără scop lucrativ, dispoziții pripite emise de Comisia pentru Situații Excepționale (CSE), precum și numirea unor reprezentanți ai societății civile în funcții publice etc. Aceste evenimente au generat un conținut mare de atacuri îndreptate împotriva OSC-urilor, fiind utilizate tertipuri de denigrare a activității acestora, precum: catalogarea activității OSC-urilor drept activitate în interesul majorității parlamentare sau a țărilor occidentale, limitarea suveranității țării prin finanțarea din exterior a ONG-urilor etc.

⁷ European Council Conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations, 23 June 2022: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/23/european-council-conclusions-on-ukraine-the-membership-applications-of-ukraine-the-republic-of-moldova-and-georgia-western-balkans-and-external-relations-23-june-2022/>.

Câteva OSC-uri au fost ținta directă a atacurilor în 2022, printre care Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE), Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), Asociația Promo-LEX, Asociația Pilgrim-Demo, Centrul de Jurnalism Independent (CJI), Proiectul media „CU SENS”, RISE Moldova, Asociația Presei Independente (API) și Fundația Soros Moldova (FSM). IPRE și CRJM au fost atacate de mai mulți bloggeri, portaluri media cu o reputație dubioasă și de unii reprezentanți ai profesiilor liberale în contextul reformei justiției și procesului de pre-vetting, fiind acuzați că sunt loiali guvernării. IPRE a fost acuzat că nu se mai ocupă de scopurile statutare, ci de spionaj politic, iar CRJM – în legătură cu participarea unor foști membri ai organizației în Comisia pre-vetting și Comitetul Consultativ Independent Anticorupție de pe lângă președintele Republicii Moldova. În cazul FSM, mai multe portaluri cu o reputație dubioasă au distribuit informații false precum că fondurile FSM ar fi fost utilizate necorespunzător, în interese politice. Asociația Pilgrim-Demo a fost supusă atacurilor din partea jurnaliștilor pro-Kremlin, deputaților din Adunarea Generală a Găgăuziei (AGG) sau a persoanelor afiliate acestora.

Urmare a invaziei ruse în Ucraina la 24 februarie 2022, în temeiul hotărârii Parlamentului privind declararea stării de urgență⁸, Comisia pentru Situații Excepționale (CSE) a fost în drept să emită dispoziții care pot să limiteze anumite drepturi fundamentale, inclusiv dreptul la libertatea de întrunire pașnică și dreptul la libertatea de exprimare. În octombrie 2022, CSE a interzis întrunirile⁹ care blochează traficul în timpul zilelor lucrătoare și a asigurat poliției rolul unic în procedurile legale de sistare și dispersare a unei întruniri. Anterior, în luna iunie 2022, Ministerul Afacerilor Interne (MAI) a propus spre consultare un proiect de modificare a legii privind întrunirile, care prevedea restricții similare. Proiectul MAI viza interzicerea desfășurării întrunirilor la mai puțin de 10 metri de sediile misiunilor diplomatice și a instituțiilor de stat, introducerea procedurii de autorizare a întrunirilor în zona de frontieră și alte măsuri incompatibile cu standardele internaționale privind libertatea de întrunire. În urma criticilor primite de la OSC-uri, MAI a încetat promovarea proiectului.

De asemenea, prin dispoziția CSE din 16 decembrie 2022, pe perioada stării de urgență au fost suspendate licențele de emisie a șase posturi de televiziune „pentru lipsa unei informări corecte în reflectarea evenimentelor naționale, dar și a războiului din Ucraina”. Decizia CSE a fost luată prin derogare de la art. 84 alin. 10 din Codul Serviciilor Media Audiovizuale, care prevede că suspendarea licenței de emisie se aplică doar după ce au fost aplicate alte sancțiuni și abaterile s-au repetat, și de la prevederile Codului de procedură civilă, precum că suspendarea licențelor o face instanța de judecată. În consecință, la 20 decembrie 2022, mai multe organizații neguvernamentale au emis o declarație¹⁰ prin care au cerut ca toate circumstanțele de fapt și argumentele concrete care au stat la baza deciziei CSE de a suspenda dreptul de emisie al celor șase posturi de televiziune să fie făcute publice¹¹.

⁸ Hotărârea Parlamentului 41 din 24.02.2022 privind declararea stării de urgență: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130079&lang=ro

⁹ Dispoziția Comisiei Situații Excepționale nr. 42 din 13 octombrie 2022: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/dispoziția_cse_rm_nr.42_din_13.10.2022.pdf

¹⁰ Declarație privind suspendarea dreptului de emisie a șase posturi de televiziune: <https://crjm.org/declaratie-privind-suspendarea-dreptului-de-emisie-a-sase-posturi-de-televiziune/>

¹¹ Buletinul informativ al CRJM nr. 52 (decembrie 2022): <https://crjm.org/buletinul-informativ-nr-52-decembrie-2022/>

Ca și în anii precedenți, autoritățile încearcă să restrângă spațiul de activitate pentru societatea civilă prin măsuri legislative. Propunerile de modificare a Legii privind accesul la informație, aprobate de Guvern la 4 mai 2022¹², reprezentau o limitare gravă a dreptului privind accesul la informații oficiale, dar și a transparenței activității instituțiilor publice. Propunerile se refereau la semnarea obligatorie a cererilor electronice, ceea ce pune în dificultate persoanele care nu dispun de o semnătură electronică, prelungirea termenelor de răspuns la solicitări de informații, parcurgerea obligatorie a unei proceduri prealabile de contestare. De asemenea, o altă modificare se referea la excluderea nejustificată a posibilității readresării cererilor de informații, ceea ce ar fi asigurat solicitanții de informații cu un număr mare de refuzuri de la instituțiile publice. Chiar dacă proiectul nu a fost promovat în Parlament, această inițiativă a fost extrem de periculoasă și avea să influențeze negativ în special reprezentanții mass-media, a căror activitate profesională este interconectată de operativitatea accesării informațiilor publice. În cele din urmă, Ministerul Justiției a elaborat un nou proiect de lege privind accesul la informațiile de interes public, care a fost aprobat de Guvern la 12 aprilie 2023¹³.

Și în anul 2022 a continuat practica păguboasă din anii precedenți¹⁴, de intentare a dosarelor contravenționale împotriva jurnaliștilor care își exercită misiunea de informare a cetățenilor asupra problemelor de interes public. Prevederile legale referitoare la calomnie sunt utilizate drept o armă împotriva reprezentanților mass-media care sunt incomozi. Aceste practici sunt capabile să determine presa să se abțină de la exprimarea criticilor și să descurajeze jurnaliștii să contribuie la dezbateră publică a chestiunilor de interes pentru societate și sunt contrare Legii privind libertatea de exprimare, conform căreia jurnaliștii beneficiază de o serie de garanții. Mai multe organizații de media au emis o declarație prin care și-au exprimat îngrijorarea și au condamnat aceste practici ilegale, care perpetuează de ceva timp fără ca să fie luate măsurile de rigoare.

Începând cu 18 septembrie 2022, la Chișinău s-au desfășurat proteste organizate de Partidul „Șor”, inclusiv cu corturi instalate în fața Parlamentului. Participanții care solicitau demisia președintei țării și a actualei guvernări erau aduși organizat din mai multe regiuni ale țării¹⁵. Din cauză că jurnaliștii publicau reportaje despre protestatari care sunt plătiți pentru a participa în acest sens, aceștia erau atacați și amenințați cu moartea în cadrul protestelor. Astfel, la 25 octombrie 2022, organizațiile neguvernamentale de media au lansat un apel public¹⁶ prin care au condamnat comportamentul ilegal al protestatarilor.

În acest document am analizat inclusiv situația OSC-urilor din regiunea transnistreană. În anul 2022, amendamentele abuzive din anii precedenți care interziceau organizațiile necomerciale din regiune ce primesc fonduri din străinătate să desfășoare o serie de activități „politice”¹⁷, inclusiv cele ce se referă la promovarea și protecția drepturilor omului, au culminat cu adop-

¹²Proces-verbal nr. 19 al ședinței Guvernului din 4 mai 2022: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/extras_19_2.pdf.

¹³Proces-verbal nr. 13 al ședinței Guvernului din 12 aprilie 2023: <https://gov.md/ro/content/sedinta-guvernului-din-12-aprilie-2023-ora-1000>.

¹⁴ONG-urile de media condamnă abuzurile comise de Inspectoratul de Poliție Ceadâr-Lunga prin tragerea la răspundere contravențională a jurnalistei Natalia Cebotari, 18 mai 2020: <http://old.media-azi.md/ro/stiri/ong-urile-de-media-condamna-c4%83-abuzurile-comise-de-inspectoratul-de-poli%C8%9Bie-cead%C3%AEr-lunga-prin>.

¹⁵Buletinul informativ al CRJM nr. 50 (pentru octombrie 2022): <https://crjm.org/buletin-informativ-nr-50-octombrie-2022/>.

¹⁶<https://tv8.md/2022/25/10/ong-urile-de-media-condamna-actiunile-ilegale-ale-protestatarilor-asupra-jurnalistilor-sfideaza-norme-le-de-drept/213665>.

¹⁷Radiografia atacurilor asupra organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova, ianuarie - decembrie 2019, disponibilă la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2022/04/2020-05-13-Timeline-attacks-CSOs-RO.pdf>

țarea „Legii Gurețki”. La 15 februarie 2022, Anatoli Gurețki, așa-numitul „procuror general” din Tiraspol, a înaintat un „proiect de lege” ce prevede sancționarea penală a persoanelor care se sizează organele de drept străine (adică inclusiv cele constituționale ale Republicii Moldova) sau depun plângeri împotriva acțiunilor sau faptelor comise de reprezentanți ai structurilor și administrației *de facto*¹⁸. În ciuda apelurilor publice și a reacției autorităților constituționale, administrația regiunii a acceptat aceste propuneri la așa-numitul Cod penal, care sunt în vigoare din 25 iunie 2022.

Portalurile media „active” în anul 2022, care au publicat sau preluat de la alte portaluri cu o reputație dubioasă au fost: www.telegraph.md, www.moldova24.info, www.a-tv.md, <https://www.publika.md>, <https://actualitati.md>, paranteze.md, noi.md, basarabialiterara.com.md, orheitv.md, sinteza.org, sputniknews.com, realitatea.md, canalul de Telegram: t.me/lustrati-apreseiMD. Printre blogurile care au publicat informații tendențioase și denigratoare despre OSC-uri și/sau reprezentanți ai acestora, putem menționa blogurile lui Bogdan Țârdea, deputat, membru al Blocului Socialiștilor și Comuniștilor din Moldova (BSCM) și blogul lui Eugen Luchianiuc.

Lista semnatarilor este indicată la sfârșitul documentului.

¹⁸Apel public din partea Asociației Promo-LEX adresat Guvernului Republicii Moldova și instituțiilor partenere în legătură cu adoptarea „Legii Gurețki”: <https://promolex.md/22113-administratia-de-la-tiraspol-a-decis-sanctionarea-penala-a-persoanelor-care-vor-depune-plan-geri-cu-privire-la-violarea-drepturilor-omului-adresate-structurilor-straine/?lang=ro>.

7 IANUARIE 2022**Atacuri din partea lui Anatolii Kobolskiy, angajat al Primăriei Comrat, îndreptate împotriva partenerilor de dezvoltare**

La 7 ianuarie 2022, Anatolii Kobolskiy, noul angajat al Primăriei Comrat, specialist în îmbunătățirea drumurilor, într-o [postare pe Facebook](#) a menționat că fondul alocat Găgăuziei de către FSM pentru combaterea violenței în familie, în sumă totală de 60 000 EUR, are drept scop „*distrugerea instituției familiei*” (*на самом деле это уничтожение института семьи*). Asta în contextul în care Primăria Comrat este beneficiarul mai multor proiecte de dezvoltare finanțate de FSM, Keystone, Institutum Virtutes Civilis, USAID, Uniunea Europeană etc.

Totodată, pe parcursul anului 2022, Kobolskiy a [răspândit](#) mai multe falsuri despre războiul din Ucraina și despre existența în Federația Rusă a unor [proiecte antiruse](#), finanțate de mai mulți parteneri de dezvoltare.

IANUARIE – NOIEMBRIE 2022**Atacuri îndreptate împotriva jurnaliștilor de investigație (Centrul de Investigații Jurnalistice, RISE Moldova, CU SENS)**

 [Centrul de Investigații Jurnalistice \(CIJ\)](#)

13 ianuarie 2022 – avocatul Igor Hlopețchi, într-o [postare pe Facebook](#), a publicat poza Corneliei Cozonac, președinta CIJ, alături de imaginea unui porc, incluzând comentariul „*Uitați-vă ce munte de slănină*”. De asemenea, dna Cozonac a menționat că Igor Hlopețchi a publicat informații denigratoare care nu corespundeau realității, mesaje de incitare la ură și ofense în adresa ei. Hărțuirea președintei CIJ a început în urma publicării [unui material](#) despre colonelul Hlopețchi, tatăl lui Igor Hlopețchi.

3 mai 2022 – Inspectoratul de Poliție Buiucani din Chișinău a informat CIJ și jurnalista Julieta Savițchi că în privința lor a fost pornit un [proces penal](#) privind violarea dreptului la secretul corespondenței, în baza unei plângeri depuse de avocata lui Vlad Filat, Cristina Doagă.

Julieta Savițchi, jurnalista CIJ, este autoarea anchetei jurnalistice [„VLAD FILAT: Cum și-a scăpat averea de confiscare”](#), publicată la 18 februarie 2022, pe portalul Anticorupție.md. Ancheta arată că deși sentința de condamnare a fostului premier prevedea și confiscarea averii, inclusiv a imobilelor pe care fusese aplicat sechestru, acesta a reușit să-și păstreze cea mai mare parte din bunuri.

22 iunie 2022 – Cornelia Cozonac, președinta CIJ, într-o [postare pe Facebook](#) a relatat despre atacurile la care sunt supuși jurnaliștii de investigație: „*Asta se întâmplă când anchetele de presă ating interese, deconspiră scheme, strică planuri, etc... De rețelele sociale – nu mai zic, tot neamul și amicii celor vizați în anchetele noastre jurnalistice ne atacă, ne raportează postările, iar Facebook-ul le ține hangul și ne mai blochează...*”

17 august 2022 – într-o [postare](#) pe canalul de Telegram „Lustrația presei”, Cornelia Cozonac a fost calificată drept o „*jurnalistă falsă*”, ironizându-se faptul că ar fi „*luptătoare anticorupție*”. Postarea critica valoarea casei în care locuiește, de altfel ca și alte bunuri pe care le deține, sugerându-se că acestea ar fi fost sponsorizate de către personaje politice corupte.

 [Portalul media „CU SENS”](#)

13 iulie 2022 – ministra sănătății, Ala Nemerenco, în cadrul unei conferințe de presă [a intimidat-o](#) pe jurnalista proiectului media „CU SENS”, Felicia Crețu. Fiind deranjată de întrebarea acesteia de ce autoritățile îngreșesc accesul jurnaliștilor la spitalul din Vorniceni, ministra a sugerat că jurnalista lucrează la o publicație „*fără sens*”.

Jurnaliștii „CU SENS” au calificat acțiunile ministrei drept abuz, fiindu-le îngreșit accesul la informație, și au acționat în judecată instituția publică. Dosarul [se află pe rolul](#) instanței de judecată.

8 septembrie 2022 – deputatul fugar și liderul Partidului „Șor”, Ilan Șor, a publicat un [video](#) pe pagina sa de Facebook, în contextul realizării [investigației](#) de către jurnaliștii „CU SENS” privind locația sa, care era necunoscută la acel moment. În cadrul acestei postări, Ilan Șor a afirmat că jurnaliștii „CU SENS” au „*bătut la ușa sa*”, confirmând totodată că acesta se află în țara în care s-a născut, Israel. El a mai menționat că activitatea organizației „CU SENS” este mai degrabă „*fără sens*”, acuzându-i pentru faptul că ar beneficia de finanțare străină sub un pretext fals – protejarea democrației – adevăratul interes fiind de fapt lupta cu opoziția. Deputatul a mai acuzat portalul media că a realizat un video la comandă privind locul aflării sale și „*că mai bine ar continua să fure banii din Vest și să-i pună în buzunarul său*”.

 [RISE Moldova](#)

18 octombrie 2022 – primarul mun. Hâncești, Alexandru Botnari, a ținut o [conferință de presă](#) în contextul perchezițiilor care au avut loc în cadrul Primăriei Hâncești la 12 octombrie 2022 și a atacat jurnaliștii de investigație de la RISE Moldova, menționând că cele documentate de jurnaliști sunt „*niște aberații, niște tâmpenii (...) care tot RISE a făcut*”. Potrivit autorităților, perchezițiile au fost desfășurate în cadrul unui dosar de atribuire frauduloasă a mai multor terenuri. Anterior, comunitatea de jurnaliști de investigație RISE Moldova a publicat o [investigație](#) care a dezvăluit că o companie care avea legături cu corporații militare rusești urma să facă investiții în Hâncești. La fel, perchezițiile la Primăria Hâncești au avut loc după publicarea de către RISE Moldova a două materiale despre distribuția dubioasă a terenurilor primăriei prin [interpuși](#) și către [șefi de instituții publice](#).

1 noiembrie 2022 – Partidul „Șor” a publicat un comunicat de presă în care a atacat RISE Moldova pentru [investigația jurnalistică](#) realizată de ei referitoare la „*mitingurile lui Șor*” din centrul Chișinăului, în care au menționat că această activitate este gestionată de un grup de ofițeri FSB, al cărui general este Dmitrii Miliutin. În acest comunicat, Partidul „Șor” numește articolul publicat de RISE Moldova drept „*manipulator*”, care se bazează pe surse anonime, lipsite de credibilitate, menționând că acest material este „*o comandă politică bine coordonată cu stăpânii de peste hotare ai actualei guvernări, cu scopul de a justifica abuzurile împotriva opoziției*”. RISE Moldova mai este atacată pentru faptul că ar fi „*în slujba guvernării uzurpatoare a PAS*”, promovând teorii conspiraționiste „*de toată jena, care descalifică jurnalismul de investigație*”.

FEBRUARIE – NOIEMBRIE 2022

Atacurile împotriva foștilor reprezentanți ai societății civile în legătură cu promovarea acestora în funcții publice

 [Atacurile împotriva IPRE, în legătură cu numirea lui Iulian Rusu la CNA](#)

3 februarie 2022 – pe blogul [luchianiuc.com](#) a fost publicat un [articol](#) prin care s-a menționat despre numirea lui Iulian Rusu la conducerea Centrului Național Anticorupție (CNA) la 2 februarie 2022. În articol sunt folosite următoarele afirmații: „*Iulian Rusu este un ONG-ist cu vastă experiență de consultanță și umblat prin misiuni*”, „*Omul e parte a IPRE, un ONG de doi bani care spală milioane de ruble europene. De ce de doi bani? Pentru că semnează toate porcăriile pe care le semnează alții fără să gândească și să clipească*”.

8 februarie 2022 – pe portalul [noi.md](#) a fost publicat un [articol](#) intitulat „*Noul director al CNA: „Reformator sau lichidator”?*”, în care într-un paragraf marcat „*Din ONG în fotoliul de director al CNA*” s-a făcut aluzie la faptul că domnul Rusu nu deține experiență în funcții publice de conducere și că experiența acestuia din domeniul asociativ nu este suficientă pentru a asigura managementul unei autorități publice.

21 noiembrie 2022 – pe blogul [luchianiuc.com](#) a fost publicat un [articol](#) prin care s-a menționat despre faptul că directorul CNA, Iulian Rusu, a solicitat protecție de stat, fapt pentru care au fost detașați doi ofițeri din cadrul Serviciului Protecție și Pază de Stat, ceea ce a generat costuri suplimentare la buget. În articol s-a menționat că Iulian Rusu este unul din cei care a valorificat proiecte la IPRE. Autorul a mai menționat că: „*IPRE este un ONG creat pentru a atrage fonduri europene pentru tinerii din Partidul Popular European din Republica Moldova creat în jurul lui Iurie Leancă. După ce partidul a ajuns să nu mai fie popular, IPRE a fost preluat rapid de câțiva descărcăreți și a început să susțină PAS*”.

 [Atac împotriva FSM, în legătură cu numirea lui Andrei Cebotari în calitate de membru al Consiliului Superior al Procurorilor \(CSP\) din partea sectorului asociativ](#)

3 februarie 2022 – pe portalul de știri [actualitati.md](#), a fost [publicat](#) un comentariu public al deputatului fracțiunii BCS, Bogdan Țirdea, prin care s-a menționat că Cebotari este „*reprezentantul rețelei Soros și ONG-ismului moldovenesc*” (*Ha camom*

деле Чеботарь – представитель сети Сороса и молдавской НПО «Кратии»). De asemenea, s-a făcut aluzie la faptul că Andrei Cebotari a fost subalternul fostului deputat Dumitru Alaiba, respectiv se află în conflict de interese (Он был подчиненным Думитру Алайбы, следовательно, находится в конфликте интересов).

La rândul său, Andrei Cebotari a reacționat și a menționat că deputatul Dumitru Alaiba nu a făcut parte din Comisia de concurs, respectiv nu a avut cum să influențeze rezultatul concursului. Mai mult, a anunțat că în cel mai scurt timp va fi reziliat contractul de prestare a serviciilor de consultanță juridică, pe motiv că este incompatibil cu funcția de membru al CSP.

 Atac în adresa lui Ion Guzun, fost angajat CRJM, în legătură cu funcțiile deținute

16 august 2022 – în cadrul unei [postări](#), canalul de Telegram „Lustrația presei” a atacat președintele Comisiei pentru problemele grațierii persoanelor condamnate pe lângă președintele Republicii Moldova, directorul Secretariatului Comitetului Consultativ Independent Anticorupție, Ion Guzun, fost angajat CRJM, dar și societatea civilă în general. Autorul postării îl acuză pe Ion Guzun pentru că ar fi vicepreședinte al Consiliului Asociației Obștești „Amnesty International Moldova” și un „ex-ONG-ist cu patimă de argint”. Acesta subliniază totodată că „*toți ONG-iștii inventează noi mecanisme de a face bani abuzând de funcția ocupată*”.

 Atac în adresa lui Alexandru Musteață, directorul SIS și fost angajat FSM, în contextul promovării de către instituție a unor amendamente la pachetul de securitate

27 august 2022 – Iurie Mărgineanu, avocat și reprezentant PCDM, într-o [postare pe Facebook](#) l-a atacat pe directorul Serviciului de Informații și Securitate (SIS), Alexandru Musteață, fost angajat FSM, în legătură cu promovarea unor amendamente la pachetul de securitate. Avocatul l-a numit „ONG-ist care nu cunoaște domeniul” și a menționat că persoanele care lucrează în societatea civilă nu pot fi nicidecum specialiști în securitatea statală și regională. El a mai menționat că aproape 50 de ONG-uri au susținut guvernarea și „*la momentul actual țara noastră este condusă de persoane crescute în ONG-uri, fără ca măcar o zi să fi lucrat în instituțiile statale. Așa că ei nici nu au idee să lucrezi în interesele oamenilor și a societății*”. Mai mult, el a menționat că primind finanțare de la guverne străine, e absolut firesc ca aceste ONG-uri să apere interesele acelor guverne.

 Atac împotriva Anei Revenco, ministra afacerilor interne și fostă directoare a Centrului Internațional „La Strada”

9 noiembrie 2022 – a fost lansat site-ul anonim [Moldova-Leaks](#). În descriere era indicat că acesta reprezintă „*cea mai mare scurgere de corespondență privată*”. Timp de trei săptămâni, acolo [au fost publicate](#) date din corespondența privată atribuită unor foști și actuali demnitari de stat. După 25 noiembrie 2022, site-ul a încetat să mai fie actualizat, iar ulterior pagina a devenit inactivă. Organele de anchetă investighează acest caz.

18 noiembrie 2022 – pe site-ul Moldova-Leaks.com, au fost publicate pretinse conversații private purtate pe Telegram (442 de chat-uri private) de ministra afacerilor interne, Ana Revenco. Scurgerea conversațiilor a fost însoțită de următorul text: *„Ei au transformat Republica Moldova într-un ONG. Iar în cea mai importantă structură de forță din țară – MAI, la conducere este o marionetă care toată viața a „consumat” granturi, a scris rapoarte inutile și mergea în deplasări la shopping. În situația unei crize economice și sociale profunde, când crește rata criminalității, de siguranța noastră este responsabilă o păpușă incompetentă, pusă de Maia Sandu – Ana Revenco”.*

FEBRUARIE – IUNIE 2022

Atacuri îndreptate împotriva Asociației Pilgrim-Demo și a jurnaliștilor Nokta din Găgăuzia

10 februarie 2022 – Vladimir Soloviov, jurnalistul și prezentatorul rus pro-Putin, a făcut o postare pe Telegram cu următorul titlu: *„O echipă care copiază activitățile structurilor lui Navalnii operează în Moldova cu bani occidentali”* (Единые методички: в Молдавии на западные деньги работает команда, копирующая деятельность структур Навального). Soloviov a menționat că site-ul Nokta (un proiect al Asociației Pilgrim-Demo) a implementat în perioada 2018-2019 proiectul „Vote Smart”, susținut financiar de Ministerul Afacerilor Externe al Elveției prin intermediul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, și că acest proiect ar fi similar cu cel implementat de Navalnii și asociației săi în 2018.

5 iulie 2022 – jurnalistul Nokta, Slava Radulov, a devenit ținta insultelor din partea deputatului APG, Anatolie Kara, fiind forțat, cu aplicarea constrângerii fizice, să părăsească ședința publică a autorității. Deputatul găgăuz a fost suspectat anterior de „activitate subversivă și anticonstituțională pe teritoriul autonomiei” și a fost nevoit să se ascundă timp de câțiva ani de justiția moldovenească în Federația Rusă. În apropiere de acest incident se afla ofițerul de poliție Serghei Dergach (îmbrăcat în civil), care a refuzat să prezinte legitimația și nu a reacționat la aplicarea forței împotriva jurnalistului.

15 iulie 2022 – mai multe ONG-uri de media au semnat o [declarație](#) prin care și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu acțiunile deputaților și angajaților APG ce subminează libertatea de exprimare a presei și au solicitat intervenția neîntârziată a organelor de drept.

14 august 2022 – după mitingul organizat la Vulcănești de către reprezentanții Partidului Socialiștilor împotriva majorării prețurilor, copiii maturi ai fostului deputat al APG, Dmitrii Topal, l-au amenințat și agresat fizic pe Zahar Pavlioglo, operatorul Nokta, pentru că filma un conflict între protestatari. Unul dintre ei l-a amenințat că îl va „găsi” (найти) și îl va „rade” (побрить), celălalt l-a tras de păr (cameramanul are părul lung), iar activistul local, Leonid Dobrov, i-a reproșat „Puneți (camera) deoparte, nu ne urmăriți!” (Убери [камеру], не ходи за нами!).

În aceeași zi, președintele Blocului Comuniștilor și Socialiștilor din APG, Ivan Dimitroho, [a comentat](#) că personalul Nokta este abuzat din cauza modului în care relatează știrile și că ar trebui să-și schimbe „modelul de comportament” (я думаю проблема как вы освещаете новости и систематически нарушаете порядок и провоцируете людей на скандалы в угоду вашим босам, меняйте модель своего поведения и на ряду с остальными у вас не будет возникать таких вопросов).

15 august 2022 – Luciano Scambiato Licciardi, purtătorul de cuvânt al Delegației UE în Moldova, [s-a exprimat](#) împotriva hărțuirii presei și a cerut investigarea incidentului. La rândul său, poliția a precizat că incidentul [a fost înregistrat](#) la Inspectoratul de Poliție Vulcănești și că urmează să fie efectuată o anchetă.

7-9 FEBRUARIE 2022

Atacuri din partea deputatului PAS, Alexandru Trubca, împotriva activiștilor de mediu

7 februarie 2022 – în cadrul ședinței Comisiei Parlamentare Mediu și Dezvoltare Regională, pe subiectul incinerării anvelopelor, deputatul PAS, Alexandru Trubca, a avut o [reacție condamnabilă](#) în raport cu Avocata Poporului pentru drepturile copilului, Maia Bănărescu, și activiștii de mediu, Alecu Reniță și Lilia Curchi. Deputatul PAS a învinuit-o pe Maia Bănărescu că ar avea interese ascunse și i-a atacat pe Lilia Curchi, jurnalistă de mediu, și Alecu Reniță, președintele Consiliului Național al Organizațiilor de Mediu, declarând că opiniile lor pe subiectul discutat sunt irelevante, întrucât nu ar fi experți de mediu, ci doar jurnaliști. Mai mult, deputatul l-a amenințat pe dl Reniță în legătură cu finanțarea asociației: „Vă promit că o să ridic întrebarea despre finanțarea asociației dvs. din banii publici. Pentru că eu cunosc cel puțin cazuri sub semnul întrebării”.

8 februarie 2022 – 24 de organizații necomerciale au semnat o [declarație comună](#) prin care au solicitat conducerii Parlamentului și fracțiunii PAS să ia act de comportamentul inadecvat al deputatului, iar deputatului să-și ceară scuze publice de la persoanele vizate. Semnatarii consideră că atitudinea grobiană a deputatului Trubca a fost o reacție la articolele critice din presă despre unele hotărâri ale decidenților care gestionează activitățile și legile de mediu.

9 februarie 2022 – Alexandru Trubca [a venit](#) cu scuze publice, declarând că exprimarea mai puțin diplomatică a dus la înțelegerea greșită a sensului cuvintelor sale.

25 MARTIE 2022**Aplicarea violenței fizice și verbale de către primarul or. Basarabeasca, Valentin Cimpoieș, în cazul unui activist civic**

La 25 martie 2022, primarul or. Basarabeasca, Valentin Cimpoieș, l-a amenințat, insultat și agresat fizic pe Dumitru Cimpoieș, președintele organizației de tineret „Feed-back”, în timp ce încerca să înregistreze o cerere privind susținerea unei persoane social-vulnerabile în etate. Primarul i-a interzis secretarei să înregistreze cererea acestuia, apoi l-a îmbrâncit, lovit în burtă și a încercat să-i ia telefonul atunci când a observat că toată această scenă a fost înregistrată. În aceeași zi, Dumitru Cimpoieș a făcut o [postare pe Facebook](#) la care a anexat și [înregistrarea audio](#). Postarea a fost distribuită de mai mulți utilizatori.

Atât primarul, cât și activistul, au depus plângeri la poliție. La Inspectoratul de Poliție, lui Dumitru i s-a comunicat că Primăria nu este un spațiu public și că nu avea dreptul să facă înregistrări. Poliția locală este percepută ca fiind ineficientă și inechitabilă, în contextul în care primarul are o influență destul de mare în oraș. La moment, cauzele penale se investighează.

Tinerii activiști din cadrul organizației nu sunt implicați în procesul decizional, deseori li se refuză accesul la date. Luând în considerare faptul că or. Basarabeasca este un oraș mic, membrii organizației continuă să se implice în activități sociale și de voluntariat, dedicându-și timpul problemelor locale și soluționării acestora.

30 MARTIE 2022**Reacție negativă din partea membrului CSM, Anatolie Galben, referitoare la delegarea judecătorilor la instruirile organizate de OSC-uri**

În cadrul [ședinței extraordinare a Consiliului Superior al Magistraturii \(CSM\) din 30 martie 2022, Anatolie Galben,](#) membru CSM, [s-a manifestat](#) și a votat împotriva delegării judecătorilor pentru a participa la instruirile organizate de OSC-uri. Dl Galben a menționat că instituțiile de învățământ, Institutul Național al Justiției și nu asociațiile obștești trebuie să se ocupe de instruire și tematica dreptului. Asociațiile obștești deja „*dirijează cu activitatea lumii, fac mese rotunde, instruiesc*”, „*gătesc*” noi specialiști.

6 APRILIE 2022**Serie de atacuri împotriva IPRE în legătură cu organizarea unor discuții publice la care a participat conducerea SIS**

La 6 aprilie 2022, au fost publicate două articole similare pe portalurile online [telegraph.md](#) și [actualitati.md](#), cu titluri tendențioase, după cum urmează: „*SIS, în dialog cu pretinsa societate civilă. Eveniment neanunțat, iar lista a fost întocmită de către IPRE*”, „*СИБ проводит тайные встречи с журналистами и членами организаций близкими к ПДС*” (*SIS organizează întâlniri secrete cu jurnaliștii și membrii organizațiilor apropiate PAS*). În ambele articole se menționează că IPRE și Fundația Friedrich Ebert Moldova sunt organizații afiliate PAS și președintei țării, Maia Sandu. La fel, se face aluzia că întâlnirea a fost organizată în secret, fără invitarea mass-mediei. În articol sunt utilizate sintagme denigratoare și tendențioase, precum ar fi: „*preinșii lideri de opinie, jurnaliști și autointitulați experți în securitate*”.

Articolele au apărut după ce în acea zi, IPRE a [anunțat](#) prin intermediul unei postări pe pagina sa de Facebook că, la 5 aprilie 2022, împreună cu Fundația Friedrich Ebert Moldova, au găzduit o reuniune informală cu Alexandru Esaulenco, director de pe atunci la SIS. În cadrul discuției, au fost abordate riscurile și amenințările la adresa securității țării în context regional. La eveniment au participat reprezentanți ai societății civile, centrelor de cercetare și mass-media.

4 MAI 2022**Inițiative legislative care limitează dreptul de acces la informațiile de interes public**

La 4 mai 2022, Guvernul a aprobat [un proiect de lege](#) elaborat de Ministerul Justiției prin care acesta și-a propus să aducă mai multe legi în concordanță cu noile prevederi ale Codului Administrativ. Printre acestea se numără Legea privind accesul la informație. Noile prevederi se refereau în mare parte la următoarele aspecte:

Semnarea obligatorie a cererilor electronice. Persoanele, care nu dispun de o semnătură electronică, nu ar fi putut expedia solicitări de informații prin e-mail. Această modificare presupune ca procesul de accesare a informațiilor publice să fie mai complex, dar și mai costisitor din punct de vedere financiar.

Prelungirea termenelor de răspuns la solicitări de informații. Conform [Legii actuale privind accesul la informație](#), informațiile solicitate trebuie să fie puse la dispoziția solicitantului din momentul în care acestea sunt disponibile sau cel târziu în 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii, acest termen putând fi prelungit cu 5 zile. Modificările votate de Guvern prevedeau totuși excluderea sintagmei „din momentul în care sunt disponibile”, fiind instituit ca regulă termenul de 15 zile. Mai mult, noile prevederi includeau majorarea termenului de prelungire a examinării solicitărilor de la 5 la 30 de zile. Această propunere de modificare favoriza într-un mod evident autoritățile publice și afecta negativ în special reprezentanții mass-media, a căror activitate profesională este interconectată de operativitatea accesării informațiilor publice.

Excluderea posibilității cetățenilor de a se adresa direct instanțelor de judecată atunci când este încălcat dreptul acestora la informații. În acest sens, cetățenii ar fi trebuit să treacă obligatoriu printr-o procedură prealabilă, prevăzută de Codul Administrativ, înainte de a ajunge în instanța de judecată.

Excluderea nejustificată a posibilității readresării cererilor de informații, ceea ce ar fi însemnat, pentru solicitanții de informații, să primească un număr mare de refuzuri de la instituțiile publice, dacă informația solicitată era deținută de o altă instituție, în locul readresării automate la instituția în cauză.

Chiar dacă amendamentele votate de Guvern nu au avut niciun efect în practică, nefiind promovate în Parlament, această inițiativă a fost totuși una extrem de periculoasă, contravenind într-un mod evident standardelor și angajamentelor europene ale Republicii Moldova (Convenția de la Tromsø), dar și obiectivelor democratice.

Ministerul Justiției a elaborat un nou proiect de lege privind accesul la informațiile de interes public, care [a fost aprobat](#) de Guvern la 12 aprilie 2023. Aspectele problematice ale acestui proiect de lege vor fi menționate în Radiografia atacurilor pentru anul 2023.

26 MAI 2022

Avocatul Poporului și-a exprimat îngrijorarea în raport cu atitudinea manifestată de forțele de ordine față de jurnaliști

La 26 mai 2022, pe pagina web a Oficiului Avocatului Poporului, a fost publicat un [comunicat](#) în care Avocatul Poporului, Ceslav Panico, și-a exprimat îngrijorarea referitoare la îngrădirea accesului jurnaliștilor în clădirea instanței judecătorești unde se examina dosarul fostului președinte Igor Dodon. Despre acest incident au mai scris portalurile [anticoruptie.md](#) și [newsmaker.md](#). Avocatul Poporului a notat că, din imaginile video publice, se crea impresia că angajații judecătoreiei și reprezentanții Inspectoratului General de Carabinieri al MAI au îngrădit accesul unor reprezentanți ai mass-media în sediul judecătoreiei, restricționând în acest mod îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ale jurnaliștilor. El a îndemnat autoritățile responsabile la corectitudine, respect față de presă în exercitarea atribuțiilor acestora, în vederea neadmiterii încălcării dreptului la informație al populației.

27 MAI 2022

Campanie de denigrare a CRJM în legătură cu reforma justiției și activitatea Comisiei pre-vetting

27 mai 2022 – pe blogul [luchianiu.com](#) a fost publicat un [articol](#) în care au fost lansate mai multe atacuri împotriva foștilor și actualilor membri ai societății civile: „*Aceștia sunt (membrii Comisiei de evaluare extraordinară) Nadejda Hriptievschi (expert CRJM, din echipa tatălui Legii Procuraturii – Vladislav Gribincea, propusă din partea PAS), Tatiana Răducanu (președinta consiliului de administrare CRJM, judecător cu 7 dosare pierdute la CEDO, numită de Maia Sandu – membru CSS, propusă din partea PAS)*”, „*De cine au fost ocupate celelalte 21 de funcții din cadrul staff-ului Secretariatului „Pre-Vetting”, la fel, până când rămâne a fi un mare tabu, însă cel mai probabil că sunt la fel persoane din echipa CRJM, adică a cumnaților!!!*”

28 septembrie 2022 – în cadrul emisiunii „[Puterea a Patra](#)” difuzată pe canalul de televiziune N4, avocata Cristina Ciubotaru, fostă vice-directoare a CNA, a lansat o serie de atacuri împotriva OSC-urilor implicate în reforma justiției (făcând aluzie la CRJM). Avocata a menționat că: „*mai devreme toate reformele justiției au fost făcute practic de fix aceleași ONG-uri care promovau reforme, pe care ulterior le evaluau și constatau că nu au fost implementate bine*”. Tot ea a menționat că cea mai mare decepție a organizațiilor ar fi să constate că vreo reformă și-a atins efectul scontat și că acestea își doresc acest fapt cel mai puțin. În țară se schimbă guvernările, dar nu se schimbă reformatorii justiției, toate guvernările au colaborat cu aceleași „*centre de scriere a reformelor în domeniul justiției*”.

31 mai 2022 – primarul general, Ion Ceban, a declarat în cadrul ședinței săptămânale a serviciilor Primăriei că nu va semna notificarea prin care se cere desfășurarea paradei LGBT+ și nu va permite desfășurarea acestui eveniment. Pe pagina sa de Facebook acesta a publicat următoarele: *„În drum spre casă! Măine sărbătorim ziua copiilor. Marșul homosexualilor planificat de contingent nu va fi acceptat de primărie. Faceți ce vreți la voi acasă, nu în public”*.

2 iunie 2022 – Mitropolia Moldovei a cerut autorităților să anuleze festivalul „Moldova Pride” considerând că *„parada sfidează în mod abuziv și public valorile majorității societății noastre”* care *„susține valorile familiei”*. Mitropolia a mai invocat faptul că evenimentul reprezintă o jignire publică în adresa cultelor religioase și a societății, și că aceste manifestări provoacă de fiecare dată *„pericole, violențe, dar și altercații de ambele părți”*.

5 iunie 2022 – în cadrul unui reportaj realizat de TV8, la întrebarea: „Marșul LGBT, sunteți pentru sau împotriva?”, deputatul Partidului Comuniștilor, Vladimir Voronin, a răspuns în felul următor: *„Asta-i contrar legilor fiziologice, biologice, contrar credinței noastre, contrar moralității, asta distruge moralitatea, asta nu poți să-ți imaginezi că bărbat cu bărbat, femeie cu femeie, asta-i o rușine totală”*. Deputații socialiști Vlad Bătrîncea și Bogdan Țîrdea au avut păreri similare.

16 iunie 2022 – deputații partidului PCRM și Partidului „Șor” au organizat un flashmob la Parlament împotriva marșului Pride. Pe clădirea Parlamentului au fost atârinate pancarte: *„Nu dictaturii homosexuale”, „Moldova împotriva festivalului Pride”, „Nu discriminării valorilor tradiționale”, „Moldova nu e Sodoma”*.

19 iunie 2022 – a avut loc Festivalul comunității LGBT din Moldova „Moldova Pride”, ediția a XXI-a, organizat de [GENDERDOC-M](#). Organizarea acestui eveniment a implicat atacuri serioase asupra acestei comunități din partea autorităților, dar și din partea reprezentanților [Bisericii Ortodoxe din Moldova](#).

10 octombrie 2022 – Ion Ceban, în cadrul demonstrației politice împotriva PAS, blocând în acest sens artera principală Ștefan cel Mare și Sfânt din fața Primăriei, a atacat indirect comunitatea LGBT. Primarul a învinuit comunitatea pentru blocarea străzii București în cadrul paradei „Moldova Pride”, în lipsa unei autorizații din partea Primăriei. Ion Ceban a învinuit și Guvernul pentru faptul că trișează în mod deliberat și că a asigurat protecția participanților din cadrul paradei cu 4 milioane MDL.

9 august 2022 – în cadrul unui discurs public, Ilan Șor a criticat deputații din actualul Legislativ, făcând referire directă la comunitatea LGBT. Acesta a afirmat că la moment: *„în țara noastră este la modă să fii gay sau lesbiană. E o rușine!”*. El a mai menționat că astfel de mesaje homofobe sunt frecvent utilizate în cadrul discursurilor politicianilor din Republica Moldova în scopuri politice și electorale.

17 octombrie 2022 – Bogdan Țirdea, deputatul socialist, a publicat o [postare](#) pe Facebook prin care a menționat că [interviul](#) lui Dorin Galben cu un reprezentant al comunității LGBT îi provoacă dezgust, subliniind totodată că acesta este efectul ratificării de către Republica Moldova a [Convenției de la Istanbul](#).

În aceeași zi, Dorin Galben a fost victima unui atac din partea **canalului de Telegram „Lustrăția presei”**. În cadrul [unei postări](#), jurnalistul a fost calificat drept „*urna moralei din jurnalismul moldovenesc*”, care „*a transformat jurnalismul în Casă de Toleranță, invitând la interviu toți degenerații, doar pentru rating*”. Această postare se referă la invitații lui Dorin Galben și subiectele discutate în cadrul emisiunilor sale.

25 octombrie 2022 – Centrul de Informații GENDERDOC-M a lansat o campanie denumită „Copiii LGBT în școala ta”, menită să combată stereotipurile față de comunitatea LGBT+ și bullying-ul din școli. Această inițiativă a provocat în scurt timp reacții negative din partea opoziției și a unor persoane publice. Astfel, în cadrul unui [comunicat de presă](#) din 8 noiembrie 2022, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) a condamnat această campanie. PSRM a calificat această inițiativă drept „*propagandă*” și „*campanie de promovare LGBT*”, ceea ce reprezintă „*un atac direct în adresa instituției familiei*”, a valorilor societății și a normelor etice. Reprezentanții PSRM au criticat autoritățile pentru promovarea și susținerea comunității LGBT+, menționându-se paradele Pride, „*adoptarea Convenției de la Istanbul într-o versiune inacceptabilă pentru societatea moldovenească*”.

8 noiembrie 2022 – fostul președinte al Republicii Moldova, Igor Dodon, a comentat această inițiativă în cadrul unei [postări pe Facebook](#), declarând că este împotriva „*propagandei homosexualității și a desfrâului în școli, băgată insistent de actuala conducere anti-națională și anti-creștină*”.

În aceeași zi, fostul premier și actualul președinte al PDCM, Ion Chicu, a făcut o [postare pe Facebook](#) prin care a criticat această campanie, [menționând](#) că „*nu are nimic toleranța și neadmiterea discriminării cu răspândirea premeditată și agresivă în școli a unor lucruri absolut nefirești pentru majoritatea oamenilor din această țară*”.

9 noiembrie 2022 – Direcția Generală de Educație a Găgăuziei a declarat oficial despre inadmisibilitatea campaniei „Copiii LGBT în școala ta”, menționând că nu va permite desfășurarea acesteia în instituțiile de învățământ subordonate și care funcționează pe teritoriul autonomiei. Oficialii au remarcat că valorile tradiționale ale familiei, precum și educația spirituală și morală a tinerei generații au fost întotdeauna în centrul societății moldovenești și găgăuze.

În aceeași zi, fostul ministru al justiției și actualul membru PDCM, Fadei Nagevschi, a făcut și el o [postare pe Facebook](#) menționând următoarele: „Găgăuzia s-a expus oficial împotriva campaniei «Copiii LGBT în școala ta»”, și a cerut Guvernului și altor autorități să facă același lucru, în caz contrar vor fi percepuți ca niște „lași”.

10 noiembrie 2022 – deputatul socialist, Adrian Albu, [a solicitat](#) audierea ministrului educației și cercetării (MEC), Anatolie Topală, în legătură cu informațiile despre lansarea acestei campanii de către Centrul de Informații GENDERDOC-M, subliniind încă o dată că PSRM este categoric împotriva acestei inițiative. Reprezentantii MEC [au declarat](#) că această campanie nu a fost inițiată, consultată sau coordonată cu ministerul.

Mai multe atacuri similare pot fi găsite în [Raportul privind situația drepturilor persoanelor LGBT+ în Republica Moldova anul 2022](#).

IULIE – AUGUST 2022

Utilizarea calomniei din Codul contravențional ca mijloc de intimidare a jurnaliștilor

26 iulie 2022 – în baza plângerii depuse de Vitalie Grabovschi, angajat al MAI, Judecătoria Chișinău [a emis hotărârea](#) prin care administratorul Jurnal TV, Val Butnaru, a fost sancționat pentru calomnie cu amendă și cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de răspundere în cadrul unei instituții media pe un termen de șase luni.

În aceeași zi, la doar câteva ore distanță, în baza plângerii ofițerului Ion Țărnă și a fostului polițist Alexei Vizdan, Inspectoratul de Poliție Buiucani a întocmit un nou proces-verbal contravențional de constatare a calomniei în privința jurnalistului. Polițistul care a întocmit actul constatator a solicitat instanței de judecată să-l priveze pe Val Butnaru de dreptul de a-și desfășura activitatea pe un termen de un an pentru că a permis difuzarea unor „informații false și defăimătoare”. Atât Vitalie Grabovschi, cât și Ion Țărnă, dar și Alexei Vizdan au fost vizați în materialele jurnalistice difuzate de postul Jurnal TV. Anterior, redacția postului de televiziune a sesizat faptul că Ion Țărnă și Alexei Vizdan au intrat cu forța în sediul Jurnal TV, apostrofând jurnaliștii.

8 august 2022 – mai multe organizații necomerciale de media au emis o declarație prin care au condamnat practicile de utilizare a contravenției de calomnie drept mijloc de intimidare a presei. O declarație similară a fost făcută și în anul [2020](#).

15 august 2022 – Centrul de Investigații Jurnalistice a expediat în adresa Comisiei parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media [o scrisoare de informare](#) cu privire la necesitatea modificării cadrului legal național în vederea stopării practicilor ce subminează libertatea presei. Jurnaliștii fac referire la practicile de utilizare a prevederilor art. 70 (calomnia) din Codul contravențional drept mijloc de intimidare a jurnaliștilor, fapt semnalat de organizațiile neguvernamentale de media de cel puțin trei ori în ultimii doi ani.

30 august 2022 – în cadrul unei [postări](#) pe Facebook, Bogdan Țirdea a criticat discursul jurnalistului Dorin Galben cu ocazia Zilei Independenței, în cadrul căruia acesta îndemna cetățenii să nu se lase influențați de propaganda rusească și „să nu promoveze astfel interesele unui tiran și dictator, la noi acasă”. Deputatul socialist l-a numit pe Dorin Galben „Соросенок и придворный журналист” (*Sorosist și jurnalist de curte*), ironizând mesajul jurnalistului de a crea în Republica Moldova o societate la fel de democratică și prosperă ca și în occident.

2 noiembrie 2022 – deputatul Bogdan Țirdea, în cadrul [Forumului de media al statelor CSI](#), a avut un discurs, pe care l-a postat la 4 noiembrie pe TikTok cu următorul titlu: „[Как Западные фонды и колониальные СМИ в СНГ борются с нашей верой, культурой и независимостью?](#)”. În cadrul discursului, socialistul a menționat că ONG-urile și mass-media au creat rețele coloniale în tot spațiul post-sovietic, inclusiv Moldova, care sunt conduse de Fondul european pentru democrație, Fondul național pentru democrația SUA, Fondul Soros. Deputatul a listat mai multe organizații necomerciale din Moldova plătite de rețeaua Soros, sumele și sarcinile concrete care trebuie îndeplinite de acestea. Printre organizații se numără: WatchDOG, Promo-LEX, Asociația Presei Independente, IDIS „Viitorul”, GENDERDOC-M, Centrul pentru Politici și Reforme.

1 decembrie 2022 – deputatul Bogdan Țirdea a postat pe TikTok o secvență din emisiunea [Radio Sputnik](#), în care a menționat că Moldova riscă să fie colonie deoarece din cele 14 000 de organizații necomerciale care activează în Moldova, cel puțin două din ele au un buget anual de peste 300 mii – 6 milioane EUR. El face referire la Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate, cu un buget anual de 5-6 milioane EUR, și la Expert Grup, IDIS „Viitorul”, Promo-LEX, CRJM, cu un buget anual de 1 milion – 2,5 milioane USD.

Tot el menționează că „*Vestul vrea să creeze rețele uriașe formate din organizații necomerciale și mass-media ca să distrugă oponenții politici, ceea ce au și făcut în cazul lui Dodon și pot să spele imaginea oricărui infractor și hoț, de exemplu în cazul Maiei Sandu. Ea a adus Sorosistii, Ambasada SUA și a pus un cetățean român în fruntea Serviciului prevenirea și combaterea spălării banilor, iar un cetățean american în fruntea Procuraturii Anticorupție, care au acum acces la secretul de stat*”. De asemenea, Țirdea a specificat că atât deputata PAS, Olesea Stamate, cât și Alexandru Musteață, director SIS, au fost directori de programe la FSM.

15-16 SEPTEMBRIE 2022**Atacuri împotriva CRJM în legătură cu organizarea Forumului RJCC**

În perioada 15-16 septembrie 2022, CRJM în parteneriat cu Ministerul Justiției (MJ) a organizat cea de-a patra ediție a Forumului „[Reformarea justiției și combaterea corupției](#)” (Forumul RJCC). Fostul ministru al justiției, Fadei Nagacevshi, [a criticat](#) evenimentul printr-o postare pe Facebook, susținând următoarele: „Despre reforma justiției și forumul pe justiție de azi domnul Litvinenco alături de Iulian Groza (un ONG-ist) și un secretar de stat de pe la externe la un forum internațional. Doamna Președinte alături de ambasadorii SUA, UE și Vlad Gribincea (ONG-ist). Felicitări lui Vlad Gribincea și lui Iulian Groza, unul veșnic reformator și altul mediator al clanurilor. Ați băgat „ministrul” sub scaun, l-ați coborât mai jos că nici se putea:). La moment, această postare nu mai este disponibilă pe Facebook.

15 septembrie 2022 – pe portalul online al cotidianului „Basarabia Literară” a fost publicat un [articol](#) care menționa că Vladislav Gribincea, președintele CRJM de atunci, ar beneficia de granturi mari din partea donatorilor internaționali pentru reformarea justiției, însă, toate reformele operate sunt intenționat efectuate necalitativ, pentru ca ulterior să poată beneficia de granturi suplimentare. Tot Vladislav Gribincea este numit promotorul reformei privind reducerea numărului instanțelor judecătorești, ceea ce a favorizat acapararea sistemului de către regimul Plahotniuc și autorul Legii Procuraturii, care ulterior a creat mai multe probleme.

De asemenea, s-a făcut aluzie că activitatea lui Gribincea în cadrul asociației obștești este incompatibilă cu statutul de avocat al acestuia și s-a invocat pretinsa afiliere politică cu PAS pe motivul relațiilor de afinitate cu ministrul justiției de atunci, Sergiu Litvinenco.

27 SEPTEMBRIE 2022**Atac împotriva jurnalistului Alex Cozer și canalului de televiziune Jurnal TV în legătură cu o exprimare publică**

23 septembrie 2022 – pe postul de televiziune Jurnal TV a fost difuzată emisiunea „Post Scriptum cu Alex Cozer”, intitulată „Dezvăluirile avocatului lui Filat”. În cadrul emisiunii, prezentatorul Alex Cozer a folosit exprimarea: „(...) într-o țară în care cel puțin jumătate din avocați nu sunt nimic altceva decât niște escroci, negociatori între judecători, procurori și clienți, purtători de borsete și spălători de bani (...)”.

26 septembrie – Președintele Uniunii Avocaților din Moldova (UAM), Dorin Popescu, a plasat o [postare](#) pe Facebook și pe pagina web a UAM, prin care a criticat maniera de expunere a jurnalistului Alex Cozer vizavi de activitatea avocaților din țară și a solicitat prezentarea rectificărilor necesare, cu scuzele de rigoare adresate comunității avocaților.

27 septembrie 2022 – pe canalul de Telegram „Lustrația presei”, a fost publicată o [postare](#), prin care s-a făcut referire la spusele jurnalistului Cozer și la postarea domnului Popescu. Prin intermediul postării au fost lansate o serie de ata-

curi asupra jurnalistului Alex Cozer, dar și asupra postului de televiziune Jurnal TV și angajaților acestuia. Astfel, au fost folosite sintagmele: „Scula media filatelistă, Alex Cozer”; „Așa-zisul jurnalist din hârtie igienică (Alex Cozer), hrănit cu lături din MILIARDUL HOȚIT, a debitat o ineptie gravă în adresa avocaților, (...), după chipul și înfățișarea conducătorului său spiritual Vlad Filat”; „Încă un pas și bordelul mediatic Jurnal TV cu tot cu speciemenle alde Val Butnaru, Constantin Cheianu și Alex Coze(l) r, va rămâne fără licență”.

SEPTEMBRIE – OCTOMBRIE 2022

Serie de atacuri împotriva jurnaliștilor Ziarului de Gardă, AGORA, TV8 în cadrul protestelor organizate de Partidul „Șor”

30 septembrie 2022 – Ziarul de Gardă (ZdG) a publicat un [reportaj](#) despre protestatarii Partidului „Șor” care sunt achitați pentru a participa. Reportajul a provocat atacuri și amenințări cu moartea în adresa reporterilor ZdG, acestea fiind incluse în comentariile de pe [pagina de YouTube](#) de către o persoană – „O să-ți taie cineva capul, răspund pentru aceste cuvinte. ...Vă tăiem capul real, de la gătiță” sau „ну критика ка асыц таи шинева капу отвечаю за базар” sau „адааа ребитишки ва таем капу реально дила гытицы” (Nu critica, că-ți va tăia cineva capul. Pe cuvântul meu. Da, copilașilor, vă tăiem capul pe bune de la gătiță). ZdG a depus o plângere la poliție în acest sens, fiind deschisă o anchetă penală.

Adițional, în urma acestei investigații, numerele jurnaliștilor ZdG [au fost plasate](#) pe o pagină de internet, aceștia primind mesaje de ură și calomnie din partea unor persoane agresive. Reporterii ZdG au transmis o solicitare autorităților, care a fost ulterior redirecționată de către MAI Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP), în baza faptului că această pagină a expus datele cu caracter personal ale jurnaliștilor. Din păcate, atât CNPDCP, cât și poliția, nu au putut verifica amenințările digitale plasate de către persoane din străinătate.

18-19 septembrie 2022 – jurnalista AGORA, Irina Soltan, care a filmat protestul organizat de Partidul „Șor”, [a fost victima](#) agresiunilor verbale și atingerilor indezirabile din partea unor manifestanți. Comentariile inadecvate în adresa acesteia includ afirmații precum „Ești bună așa...” sau „Îți stric telefonul!” și „Cât te-au plătit ca să filmezi?”.

25 septembrie 2022 – jurnalistul AGORA, Mihail Caragacean, a fost și el [victima](#) unui comportament agresiv din partea participanților la protest. Unul dintre manifestanții la protest a încercat să-i arunce telefonul mobil cu care acesta filma. Un alt protestatar a utilizat injurii în adresa jurnalistului. Redacția AGORA [a condamnat](#) acest comportament, cerând public organizatorilor și autorităților asigurarea securității presei în acest sens.

18 septembrie 2022 – jurnalista TV8, Viorica Tătaru, a fost și ea [ținta](#) insultelor, acostărilor jignitoare și amenințărilor din partea unui participant la protestul organizat de Partidul „Șor”. În urma publicării de către Viorica Tătaru a mai multor [filmări](#) din cadrul manifestațiilor, jurnalista a fost [amenințată](#) cu moartea de către un bărbat care i-a expediat un mesaj privat pe rețelele de socializare. Autorul, a că-

rui profil este identificat cu numele [Costea Gorpin](#), a menționat în cadrul mesajului că jurnalista va fi omorâtă pentru întrebările pe care le adresează participanților la protest – „*Ai să primești un cartuș în cap de la cineva cu întrebările tale*”. Au fost transmise și comentarii cum ar fi „*Nu umbla și filma că o să-ți taie cineva mâinile*” sau „*o să-ți taie cineva capul*”. Jurnalista TV8 a depus o plângere la poliție.

Amenințările de acest gen erau zilnice, fiind considerate de către jurnaliști ca fiind o normalitate. În anumite situații tensionate, aceștia erau nevoiți să solicite intervenția poliției pentru a fi protejați de protestatari violenți.

17 octombrie 2022 – mai multe organizații ale societății civile, și anume: Amnesty International Moldova, Centrul de Politici și Reforme, Asociația Promo-LEX, Ambasada Drepturilor Omului (Human Rights Embassy), au emis o [Declarație comună](#) privind dispersarea protestului din 16 octombrie 2022. Organizațiile semnatare au considerat că ridicarea corturilor în cadrul protestului din 16 octombrie 2022 de pe trotuarul din scuarul Parlamentului și din fața Președinției, precum și sistarea întrunirii a fost disproporționată și abuzivă, iar ridicarea corturilor de pe carosabil a fost justificată.

22 septembrie și la 25 octombrie 2022 – organizațiile neguvernamentale de media au condamnat comportamentul ilegal al manifestanților. În cadrul acestor declarații a fost subliniat faptul că aceste acțiuni reprezintă o încălcare a dreptului la integritatea corporală a persoanei, a libertății individuale și siguranței acesteia, dar și o ingerință adusă drepturilor speciale garantate jurnaliștilor. Organizațiile semnatare au solicitat organelor de drept să sancționeze agresorii conform procedurilor prevăzute de lege.

27 octombrie 2022 – organizațiile necomerciale de media au condamnat suplimentar practicile de intimidare în mediul online a jurnaliștilor care își exercită misiunea profesională de informare a publicului despre protestele organizate în centrul capitalei de Partidul „Șor” și au solicitat organelor de drept să sancționeze penal autorii amenințărilor cu omor, adresate jurnaliștilor.

11 OCTOMBRIE 2022

Atac din partea lui Eugen Luchianiu împotriva OSC-urilor care au organizat vizita conducerii CNA și PA la București

11 octombrie 2022 – pe blogul [luchianiu.com](#) a fost publicat un [articol](#) intitulat: „*Vă pare ok faptul că Fundația Soros achită deplasarea la București a șefilor CNA și PA, Rusu și Dragalin?*”. Articolul a apărut după ce la 10 octombrie 2022, Iulian Groza, directorul executiv IPRE, a publicat pe pagina sa de Facebook o [postare](#) prin care a informat că Expert Forum din România găzduiește o discuție a dnei Veronica Dragalin, procuror-șef PA din Moldova, Iulian Rusu, directorul CNA din Moldova, cu jurnaliști de investigație și experți anticorupție din România.

În articol au fost lansate mai multe atacuri asupra membrilor societății civile. Autorul articolului a folosit următoarea sintagmă: „*Și eu aici aș putea da o grămadă de nuci putrede peste cei de la Institutul pentru Politici și Reforme Europene, inclu-*

siv pentru faptul că au semnat diverse scrisori publice scrise de dal**iobi (cuvânt necenzurat) alde Macovei (jurnalist din RM) în care eram pomenit și eu dar... nu e cazul”, astfel fiind comise atacuri împotriva IPRE și jurnalistului Macovei. La fel, au fost menționate următoarele: „Acum închipuiți-vă situația că Viorel Chetraru anunța că se duce pe banii fundației Edelweiss la București. Cum aveau să reacționeze ONG-urile lui Gribincea?”.

22 noiembrie 2022 – Luchianuc a postat pe blogul său un alt [articol](#) intitulat „Proiecte „для галочки”. Cazul unui proiect al IPRE (fondat de Iurie Leancă)”, imediat după ce IPRE a lansat [Analiza funcțională a Procuraturii Anticorupție](#) din Republica Moldova pentru perioada mai-septembrie 2022. Bloggerul a criticat organizația că se reorientează în funcție de conjunctura politică și că „semnau (și posibil semnează) orice porcării inventate de mari „spălători de ruble”, cum ar fi, spre exemplu, Petru Macovei. Organizația a mai fost învinuită că susține financiar vizitele peste hotare a unor șefi de instituții publice și că acest lucru e posibil inclusiv datorită faptului că proprietarii IPRE nu se expun critic față de putere”. În această postare a fost atacat și Vladislav Gribincea, ex-președintele CRJM de atunci, numit „copilul de aur al reformelor în justiție”, precum și ex-directorul Programului justiție și drepturile omului, Victor Munteanu, numit cu aluzie că este „fratele procurorului general interimar”.

OCTOMBRIE – DECEMBRIE 2022

Restricționarea dreptului la libertatea de întrunire pașnică și a dreptului la libertatea de exprimare de către Comisia pentru Situații Excepționale (CSE)

În urma invaziei ruse în Ucraina la 24 februarie 2022, în temeiul hotărârii Parlamentului privind declararea stării de urgență, CSE a fost în drept să emită dispoziții care pot să limiteze anumite drepturi fundamentale, inclusiv dreptul la libertatea de întrunire pașnică și dreptul la libertatea de exprimare.

13 octombrie 2022 – CSE a emis dispoziția cu nr. 42 care a limitat libertatea de întrunire pașnică. Prin această dispoziție au fost interzise întrunirile care blochează traficul în timpul zilelor lucrătoare și i s-a asigurat poliției un rol unic în procedurile legale de sistare și dispersare a unei întruniri. Anterior, în iunie 2022, MAI a propus spre consultare un proiect de modificare a legii privind întrunirile. Proiectul viza interzicerea desfășurării întrunirilor la mai puțin de 10 metri de sediile misiunilor diplomatice și a instituțiilor de stat, introducerea procedurii de autorizare a întrunirilor în zona de frontieră și alte măsuri incompatibile cu standardele internaționale privind libertatea de întrunire. În urma criticilor primite de la OSC-uri, MAI a încetat promovarea proiectului.

16 decembrie 2022 – prin decizia CSE nr. 54 au fost suspendate pe perioada stării de urgență licențele de emisie a șase posturi de televiziune „pentru lipsa unei informări corecte în reflectarea evenimentelor naționale, dar și a războiului din Ucraina”. Decizia CSE a fost luată prin derogare de la art. 84 alin. 10 din Codul serviciilor media audiovizuale, care prevede că suspendarea licenței de emisie se aplică doar după ce au fost aplicate alte sancțiuni și abaterile s-au repetat, și de

la prevederile Codului de procedură civilă, conform cărora suspendarea licențelor o face instanța de judecată.

20 decembrie 2022 – mai multe OSC-uri au emis o [declarație](#) prin care au cerut ca toate circumstanțele de fapt și argumentele concrete care au stat la baza deciziei CSE de a suspenda dreptul de emisie a celor șase posturi de televiziune să fie comunicate public.

OCTOMBRIE – NOIEMBRIE 2022

Definiția prea excesivă a beneficiarului efectiv pentru OSC-uri

octombrie 2022 – Comisia parlamentară securitate, apărare și ordine publică (*mai departe Comisia parlamentară*) a organizat primele consultări publice pe marginea [proiectului de lege](#) privind modificarea legislației aferente prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, elaborat de un grup de lucru coordonat de Serviciul pentru prevenirea și combaterea spălării banilor. Amendamentele propuse prevedeau și modificarea definiției beneficiarului efectiv pentru organizațiile fără scop lucrativ. Proiectul de lege nu a fost consultat cu OSC-urile, iar definiția beneficiarului efectiv nu a fost adaptată naturii diferite a acestora. Varianta propusă de autorități introducea o procedură complicată de înregistrare a organizațiilor necomerciale, cerând prezentarea copiilor documentelor de identitate ale tuturor membrilor organelor de conducere ale organizației, pentru a fi înregistrați ca beneficiari efectivi ai organizației. Aceasta îngreuna și mai mult activitatea OSC-urilor cu aspecte birocratice. Mai mult, membrii organelor de conducere puteau fi descurajați să creeze și să devină membri ai unei organizații necomerciale pe viitor în asemenea condiții.

Actualmente, pentru înregistrarea unei organizații necomerciale, pe lângă documentele obligatorii, se prezintă și informația despre beneficiarul efectiv, în conformitate cu Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Definiția actuală prevede că, în cazul în care beneficiarul real al unei organizații nu poate fi identificat (cum este cazul OSC-urilor), organizația trebuie să menționeze administratorul, care, de regulă, este directorul executiv.

Ajustarea cadrului legal național în domeniu în conformitate cu directivele UE este una din recomandările UE. Modificarea definiției beneficiarului efectiv a fost necesară pentru identificarea OSC-urilor cu risc sporit de finanțare a terorismului. Asta în contextul în care până acum la nivel național nu a fost identificată nicio organizație necomercială implicată în finanțarea terorismului, iar riscul de finanțare a terorismului în Republica Moldova [a fost evaluat](#) de SPCSB ca fiind foarte scăzut.

21 noiembrie 2022 – au fost organizate audierile publice de către Comisia parlamentară, la care de asemenea nu au fost invitați reprezentanții societății civile. Cu toate acestea, reprezentanții CRJM au participat la audieri și au ridicat problema definiției beneficiarului efectiv.

22 decembrie 2022 – proiectul de lege a fost votat în prima lectură, iar la 30 martie 2023 – în lectura a doua. Între lecturi, mai multe organizații semnatare au trimis în adresa Comisiei parlamentare o [opinie juridică comună](#), în care a fost propusă o definiție separată a beneficiarului efectiv pentru OSC-uri. Autorii au convenit să insereze în proiectul de lege definiția propusă de sectorul necomercial.

21 OCTOMBRIE 2022

Simpatizații Partidului Politic „Șor” au organizat un flashmob învinuind FSM de imixtiunea în treburile statului

La 21 octombrie 2022, pe portalul online telegraph.md a fost publicat un [articol](#) intitulat: „Cetățenii au contestat capturarea Moldovei de către rețeaua Soros”. Articole similare au fost plasate pe portalurile: [orheity.md](#), [sinteza.org](#), [realitatea.md](#) și [sputniknews.com](#). În articol se menționa că la sediul Procuraturii Generale a fost organizat un flashmob cu genericul „Meritocrația neamurilor”. Manifestația a fost organizată de către membrii și simpatizanții Partidului „Șor”. Acești au afișat banere cu imaginea unei caracatițe, care avea capul președintei țării Maia Sandu, iar la capătul tentaculelor erau capetele unor oficiali presupus conectați la Fundația „Soros”. Printre altele, la manifestație au fost afișate pancarte cu inscripțiile: „Maia Soro(S)andu”, „PAS transformă țara în filiala lui Soros”, „Caracatița Soro(S)andu a pătruns în toate instituțiile statului”.

În articol au fost menționate următoarele: „Maia Sandu adună în jurul său doar reprezentanți ai Fundației „Soros”, pentru îmbogățire. Vor stoarce de aici bani cât vor putea și vor pleca”.

4 NOIEMBRIE 2022

Proteste după numirea lui Ion Munteanu în calitate de procuror general interimar

La 4 noiembrie 2022, au fost organizate mai multe proteste în fața casei lui Ion Munteanu, [numit](#) în funcția de procuror general interimar la 12 octombrie 2022. Protestatarii cu măști pe față și pancarte îl [acuzau](#) pe Munteanu că ar fi „noul rob al Maiei” sau o „marionetă a lui Sandu-Soros”, iar „Procuratura și poliția sunt o satană” și că „Procuratura apără dictatura”. Candidatura lui Ion Munteanu a fost propusă șefei statului de către Consiliul Superior al Procurorilor în urma expirării mandatului lui Dumitru Robu, la 5 octombrie 2022, procuror general interimar în funcție din 6 octombrie 2021.

29 NOIEMBRIE 2022

Atac împotriva jurnalistei TV8, Viorica Tătaru

La 29 noiembrie 2022, pe canalul de Telegram „Lustrația presei”, a fost publicată o [poză colaj](#) denigratoare cu imaginea jurnalistei postului de televiziune TV8, Viorica Tătaru. Aceasta a devenit cunoscută în spațiul public, în special urmare efectuării unui șir de reportaje și articole despre ororile războiului dus de către Rusia în Ucraina.

Poza colaj constă din imaginea jurnalistei, însoțită de inscripția: „Sunt o jurnalistă – sculă galbenă (aluzie la Partidul Acțiune și Solidaritate), îmi bat joc de oamenii nevoiași”. La fel, mai jos, a fost plasată inscripția în limba rusă – „Любая правда за ваши деньги” (traducere: „(Ofer) Orice adevăr pentru banii voștri”).

4 DECEMBRIE 2022**Atac la adresa OSC-urilor care oferă asistență victimelor violenței domestice**

În cadrul [interviului „Fără protocol”](#) din 4 decembrie 2022, invitata Angela Stafii, filosofă, consilieră de cuplu, a avut un schimb de opinii cu prezentatorul emisiunii, Dorin Galben, unde au criticat ONG-urile care oferă asistență victimelor violenței domestice. Ea le-a numit „*aceste ONG-uri care folosesc discursuri seci care nu au nicio legătură cu emoția*”, „*care cheltuie milioane pentru a face niște afișe «Tu nu ești singur»*”, „*ONG-urile au grijă deja de discursul nostru*”, „*De ce să intervii cu politici acolo unde lucrurile funcționează? Au făcut tot felul de tâmpenii*”, „*care valori ei promovează?*”.

Dorin Galben se pare că i-a împărtășit opinia și a menționat că aceste ONG-uri folosesc „*discuții șablon că victima trebuie să apeleze, dar toți au frică de ei (adică ONG-urile), ei cred că promovează valori*”, „*și cei care spun ceva ce contravine acestor valori (promovate de ONG) îi atacă și sunt mai răi decât cei pe care ei încearcă să-i condamne*”, „*Ani de zile se fac aceleași strategii de comunicare cu vânăta la ochi*”.

Organizațiile necomerciale de profil n-au venit cu nicio reacție, deși în [comentarii](#) la acest interviu postat pe Facebook, persoanele din societatea civilă le-au îndemnat s-o facă.

REGIUNEA TRANSNISTREANĂ**Sanționare penală pentru cei care depun plângeri împotriva acțiunilor reprezentanților administrației de facto din Transnistria**

Cadrul legal din Transnistria care restrânge activitatea organizațiilor necomerciale

În anul 2022, amendamentele abuzive din anii precedenți care interziceau organizațiilor necomerciale din Transnistria ce primesc fonduri din străinătate să desfășoare o serie de activități „*politice*” (a se vedea mai multe în [Radiografia atacurilor asupra OSC din 2019](#)), au culminat cu **adoptarea „Legii Gurețki”**.

La 15 februarie 2022, Anatoli Gurețki, așa-numitul „procuror general” de la Tiraspol, [a înaintat](#) un „proiect de lege” ce prevede sancționarea penală a persoanelor care sesizează organele de drept străine (adică inclusiv ale Republicii Moldova) sau depun plângeri împotriva acțiunilor sau faptelor comise de reprezentanți ai structurilor și administrației *de facto*. Anatoli Gurețki [a fost identificat responsabil](#) de anumite fapte de încălcare a drepturilor omului în cel puțin șase hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului. În ciuda [apelurilor publice](#) și a [reacției autorităților constituționale](#), administrația regiunii a acceptat aceste propuneri la așa-numitul cod penal, care sunt în vigoare din 25 iunie 2022.

Conform acestor [prevederi legislative](#), fiecare persoană care adresează o plângere către organele de drept ale Republicii Moldova (poliție, procuratură), cu privire la existența unor abuzuri în regiunea transnistreană (privare de libertate, rețineri ilegale, tortură, confiscare de bunuri, percheziții etc.), riscă închisoare de până la 5 ani în stânga Nistrului. În cazul în care organele de drept constituționale inițiază acțiuni procesuale, persoana riscă o pedeapsă de până la 8 ani privațiune de libertate.

Adoptarea acestor modificări „legislative” demonstrează dorința regimului de la Tiraspol de a păstra impunitatea în regiune și a consolida controlul total și persecutarea persoanelor care îndrăznesc să caute protecția și apărarea drepturilor lor fundamentale, sau să critice acțiunile sau inacțiunile reprezentanților autorităților *de facto*. De multe ori, aceste drepturi erau protejate de OSC-uri sau apărătorii drepturilor omului.

La 26 septembrie 2022, așa-numita „judecătorie a orașului Tiraspol” [l-a condamnat](#) pe Victor Pleșcanov, activist civic, la trei ani și două luni privațiune de libertate pentru „incitare la extremism” și insultarea „ministerului securității de stat de la Tiraspol”. Odată cu invazia Rusiei în Ucraina din 24 februarie 2022, acesta a criticat abuzurile comise de armata rusă, inclusiv ilegalitatea dislocării acesteia în regiunea transnistreană. **La 29 septembrie 2022, Asociația Promo-LEX [a solicitat](#) autorităților naționale, dar și organizațiilor internaționale, întreprinderea unor eforturi prompte pentru eliberarea necondiționată a lui Victor Pleșcanov și aplicarea măsurilor de protecție în privința familiei acestuia.**

LISTA ORGANIZAȚIILOR SEMNATARE ALE PREZENTEI RADIOGRAFII:

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este un think tank cu experiență vastă în analizarea activității și reformarea sectorului justiției, promovarea drepturilor omului și a reformelor pentru un mediu favorabil organizațiilor societății civile. Mai multe informații pot fi găsite la: <https://crjm.org>.

Institutul de
Politici Publice

Institutul de Politici Publice (IPP) este o organizație apolitică și non-profit. Scopul său este de a contribui la dezvoltarea Republicii Moldova în spiritul unei societăți deschise, participative și pluraliste, dedicate valorilor democratice. Mai multe informații pot fi găsite la adresa: www.ipp.md.

IDIS „Viitorul” este un think tank independent, înființat în 1993, care combină cercetarea socială, politică și economică cu componente solide de advocacy. Instituția realizează cercetări aplicative de monitorizare pe mai multe domenii: economie, politica socială, politicile UE, dezvoltarea regională, dar și riscurile de securitate și de politică externă. Mai multe informații pot fi găsite la: <http://viitorul.org/ro>.

Promo-LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală care urmărește promovarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și apărarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile. Mai multe informații pot fi găsite la: www.promolex.md.

Fundația Est-Europeană a fost înregistrată la 3 noiembrie 2009 la Ministerul Justiției al Republicii Moldova și este succesoarea Fundației Eurasia (FE) în Moldova. Noua organizație continuă activitatea Fundației Eurasia, care din anul 1994 a contribuit la promovarea democrației, drepturilor omului, economiei de piață și a sprijinit dezvoltarea societății civile, mass-media și transparența activității administrației publice din țară. Misiunea Fundației Est-Europene este abilitarea cetățenilor Republicii Moldova cu capacități și mijloace pentru asigurarea dezvoltării durabile, prin programe de educație și asistență tehnică ce promovează democrația, buna guvernare și prosperitatea economică. Mai multe informații pot fi găsite la: www.eef.md.

GENDERDOC-M este prima organizație neguvernamentală, care apără și promovează drepturile LGBT în Republica Moldova. Misiunea organizației este de a crea un mediu legislativ, juridic și social în societate pentru lesbiene, gay, bisexuali și transgenderi, prin dezvoltarea comunității LGBT, prin informarea, promovarea drepturilor, acordarea serviciilor și extinderea capacităților organizaționale. Mai multe informații pot fi găsite la: www.gdm.md.

Centru de Instruire și Consultanță Organizațională (CICO) este o organizație neguvernamentală care activează din anul 2006 ca o resursă și un centru de dezvoltare pentru organizațiile societății civile (OSC) din Moldova. Pe parcursul anilor, CICO a contribuit la creșterea competențelor manageriale și de leadership ale OSC-urilor și la transformarea acestora în organizații durabile, de performanță și cu principii de bună guvernare. Mai multe informații pot fi găsite la: <https://management.md/>.

Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) este una din primele organizații neguvernamentale de media din Republica Moldova. Fondată în 1994, organizația are misiunea de a contribui la consolidarea unei prese libere și viabile prin asistența oferită mass-media și jurnaliștilor independenți, prin instruirii în domeniul jurnalismului și relații cu publicul, prin campanii media, de advocacy, cercetare și educație media. Mai multe informații pot fi găsite la: www.cji.md.

CU SENS este o instituție de presă independentă din Republica Moldova, care investighează corupția, crima organizată și cazurile de încălcare a drepturilor omului. Urmărește cum sunt cheltuiți banii publicii și integritatea persoanelor publice. Monitorizează activitatea instituțiilor statului și aduce în vizorul public ilegalitățile identificate, folosind tehnicile jurnalismului de investigație. Mai multe informații pot fi găsite la: www.cusens.md.

Asociația Obștească „Media Alternativa” este organizația non-profit care a fondat TV8. Postul de televiziune TV8 a reușit să se poziționeze ca o sursă de informație credibilă și obiectivă, fapt confirmat de toate rapoartele de monitorizare independente. Organizația reprezintă o platformă pentru oamenii care gândesc, cărora le pasă și care acționează pentru viitorul Moldovei. Mai multe informații pot fi găsite la: <https://tv8.md/despre-noi>.

centrul de — — politici și - reforme —

Centrul de Politici și Reforme – misiunea CPR este de a promova accesul la informație și participarea publică, afacerile oneste și responsabile; drepturile omului, cu accent pe libertatea de întrunire și de exprimare și accesibilitatea și transparența sistemului judiciar. Lucrăm la nivel legislativ, propunând politici și reglementări; construim capacitățile funcționarilor și instituțiilor publice și implicăm cetățenii, dotându-i cu instrumentele democratice necesare pentru a se implica în procesul de luare a deciziilor. Mai multe informații pot fi găsite la: www.cpr.md.

Documentul rămâne deschis spre semnare.

Această publicație a fost produsă cu sprijinul financiar al Uniunii Europene în cadrul proiectului „Scut pentru apărătorii drepturilor omului – Sprijin apărătorilor drepturilor omului în Republica Moldova”, implementat de Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM). Conținutul prezentat este responsabilitatea exclusivă a CRJM și nu reflectă neapărat viziunea Uniunii Europene.